

Referanser: KM 05/07, KM 15/14, KM 12/15, KM 12/16, KM 13/16, KM 14/16, KM 15/17, KM 06/18, KR 50/10, KR 38/18

Arkivsak: 17/01312-2

Saksdokumenter:

KR 66.1/18 Vedlegg - Kirkemøtets forretningsorden med spor endringer.docx

Endringer i Kirkemøtets forretningsorden

Sammendrag

Kirkerådet foreslår en rekke endringer i Kirkemøtets forretningsorden:

- Som følge av forslaget om å omgjøre Mellomkirkelig råd til et fagråd, tas lederen og generalsekretæren ut av oversikten over de som har henholdsvis tale- og forslagsrett og talerett på Kirkemøtet.
- En representant for KA gis talerett på Kirkemøtet.
- Regjeringen og Kulturdepartementet tas ut av oversikten over de som kan melde saker til Kirkemøtet. Dersom de ønsker å melde en sak i fremtiden, gjøres dette gjennom Kirkerådet.
- Det etableres en egen prosedyre for behandling av regelsaker; hvis Kirkemøtet ønsker å vedta et forslag som ikke er utredet i en regelsak, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Haster saken, ferdigbehandler Kirkerådet den innenfor de rammer Kirkemøtet gir.
- En bestemmelse om at dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strider imot bestemmelser gitt i lov eller i kirkeordningen.
- Komitéleder velges for to år av gangen.
- Komitéleder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til en ekstra møtedag i forkant av Kirkemøtet, blant annet for å muliggjøre at komiteen kan avholde høring med tilstrekkelig tid.
- Endringsforslag kan kun fremmes i første plenumsbehandling, med mindre endringsforslag i senere plenumsbehandling berører et punkt i innstillingen som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.
- Det tydeliggjøres at Kirkemøtet som hovedregel benytter elektronisk møtesystem.

I tillegg foreslår Kirkerådet noen språklige endringer, at henvisninger til kirkeloven oppdateres til henvisninger til kirkeordningen og noen andre mindre endringer.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

I

I Kirkemøtets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1.

Kirkemøtet er det øverste representative organ i Den norske kirke.

Kirkemøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære, jf. *kirkeordningen § 6 fjerde ledd*.

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- Fire representanter for Ungdommens kirkemøte,
- en representant for hver av de tre teologiske fakultetene, oppnevnt av fakultetet selv,
- første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd, og
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør,
- *generalsekretæren* i Samisk kirkeråd,
- *en representant fra KA – Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter og*

- en representant fra hvert kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- En representant for Den norske Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet og
- en representant for Døvekirkenes fellesråd.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5. Møteplikt

Kirkemøtets medlemmer har møteplikt, jf. *kirkeordningen § 45 første ledd*. Dette gjelder også representanter med tale- og forslagsrett. *Gyldig forfall* meldes til Kirkerådet, som er ansvarlig for å innkalle varamedlem.

Hvis et medlem har forfall for to dager eller mer, innkalles i stedet varamedlem for hele møtet.

Varamedlem kan ikke innkalles for deler av møtet.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker til behandling av Kirkemøtet.

- Kirkerådet,
- bispedømmerådene,
- medlemmer av Kirkemøtet,
- Bispemøtet,
- Ungdommens kirkemøte.

Andre som ønsker å melde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Kirkerådet fremmer, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet, og iverksetter Kirkemøtets beslutninger. Som Kirkemøtets utøvende organ leder Kirkerådet kirkens arbeid på nasjonalt nivå.

Kirkerådet ved leder innkaller medlemmene av Kirkemøtet senest fem uker før møtet. Saksliste skal følge med innkallingen. Saksdokumenter skal sendes til medlemmene senest fem uker før møtet. I særlige tilfeller kan saksdokumenter også ettersendes. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Kirkerådet har det praktiske ansvar for gjennomføring av møtet.

§ 2-4 oppheves.

Ny § 2-4a skal lyde:

§ 2-4a. Regelsaker

Kirkemøtet skal påse at regelsaker er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Hvis Kirkemøtet ønsker å vedta et forslag som ikke er utredet i en regelsak, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Hvis det er nødvendig å treffe et vedtak i en regelsak før Kirkemøtets neste møte, fattes vedtaket av Kirkerådet innenfor de rammer Kirkemøtet setter. Vedtak som er truffet etter annet punktum, skal refereres i Kirkemøtets første møte etter at vedtaket er truffet.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2. Dirigentskap

Kirkemøtet velger for hvert møte et dirigentskap på tre medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være medlemmer av Kirkemøtet.

Begge kjønn skal være representert.

Dirigentskapet velges med *alminnelig* flertall. Kirkerådets sekretariat har ansvar for opptellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

Dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strider imot bestemmelser gitt i lov eller i kirkeordningen.

Når Kirkemøtet utformer en hilsen, skal denne underskrives av Kirkerådets leder og Bispemøtets preses.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av *fem* representanter fra sekretariatet.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1. Fordeling i komiteer

Kirkemøtets medlemmer og andre med tale- og forslagsrett, fordeles for hele valgperioden på faste komiteer innenfor de saksområder som møtet skal arbeide med. Kirkerådet fastsetter komiteenes saksområde.

Andre komiteer oppnevnes etter behov. Komiteene arbeider mens Kirkemøtet er samlet, *hvis ikke annet følger av Kirkemøtets forretningsorden.*

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. Komité sammensetting

Det enkelte bispedømmeråd skal på forhånd fremlegge forslag til hvordan rådets medlemmer fordeles på de faste komiteene. Forslaget skal innsendes til sekretariatet *ti* uker før møtet. Bispedømmerådene og møtets geistlige og leke medlemmer bør være forholdsmessig representert i komiteene. Dersom en komité finner det ønskelig med en endring av antall medlemmer, fremlegges forslag om dette for Kirkemøtet.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Komitéledelse

Kirkemøtet velger leder i de enkelte komiteer *for en periode på to år.* Lederen innkaller til komitémøtene. Komiteene velger selv nestleder *for tilsvarende periode.* Komiteene velger også saksordførere til de enkelte saker. Kirkemøtet skal gjøres kjent med valgresultatet.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4. Arbeidsform

Komiteens møter er lukket.

Komiteen velger selv *arbeidsform.* Komiteen kan innhente uttalelser. Kirkerådet sørger for sekretærhjelp til komiteene.

Komiteens leder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til å avholde møte én dag før Kirkemøtets åpning.

Ny § 5-5 skal lyde:

§ 5-5. Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige redegjørelser fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen.

En person som ønsker å delta i en høring må sende en søknad til Kirkerådet innen den frist Kirkerådet setter. Komiteen avgjør selv om søknaden skal godkjennes.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en høring.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer.

§ 5-5 blir ny § 5-6 og skal lyde som følger:

§ 5-6. Innstilling

Saker behandles vanligvis minst to ganger i komiteen, og skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til Kirkemøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. *I saker hvor komiteen er delt, har mindretallet rett til å ta inn sin begrunnelse og alternative forslag som en del av innstillingen*

Innstillingen undertegnes av komitéleder og saksordfører i komiteen.

§ 5-6 blir ny § 5-7.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3. Behandlingsform

Kirkemøtet vedtar behandlingsform for de enkelte saker.

Saker av stor prinsipiell og praktisk betydning skal *normalt* komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger.

Innstillingen fra komiteene fremlegges i plenum av saksordfører eller et annet medlem av komiteen.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Endringsforslag

Forslag som et medlem ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn.

Endringsforslag skal fremmes i første plenumsbehandling, normalt i starten av debatten. Endringsforslag kan ikke fremmes i senere plenumsbehandlinger, med mindre det berører et punkt i komiteens forslag til vedtak som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.

Overskriften til § 7-1 skal lyde:

Hvordan tegne seg til *innlegg og replikk*

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Under debatt i plenum melder man seg til *innlegg og til replikk til innlegg ved bruk av elektronisk møtesystem*. Det tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg. Dirigentskapet kan bestemme at *elektronisk møtesystem ikke skal benyttes*. *I så fall melder man seg til innlegg ved å vise navnelapp. Replikk til innlegg får man ved å vise navnelapp og to fingre.*

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. Stemmeplikt

Kirkemøtets medlemmer har stemmeplikt, jf. *kirkeordningen § 45 annet ledd*. Det er likevel anledning til å stemme blankt ved personvalg.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. Avstemning ved personvalg

Ved valg av Kirkerådet gjelder egne regler fastsatt av Kirkemøtet.

Ved andre personvalg kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Ved personvalg er den eller de valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant de(n) kandidaten(e) som fikk flest stemmer og eventuelt de(n) kandidaten(e) som fikk nest flest. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Ved personvalg presenteres kandidatene av valgkomiteen. Kirkemøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd.

Dersom valget foregår skriftlig kan det skje enten ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem. På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Dersom noen skriver flere navn, skal det eller de navn som står sist på stemmeseddelen ikke telles med. Lister med for få navn skal ikke forkastes.

Dersom det er avgitt blanke stemmer skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve valgoppgjøret.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1. Forholdet til annet lovverk

For Kirkemøtet gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven og offentlighetsloven, jf. kirkeordningen § 49.

II

Endringene i §§ 1-1, 1-5 første ledd første punktum, 3-2, 7-4 og § 8-1 trer i kraft fra det tidspunkt kirkeordningen for Den norske kirke trer i kraft.

Øvrige endringer trer i kraft straks.

Saksorientering

Endringer i Kirkemøtets forretningsorden	1
Innledning	7
Representanter med hhv. tale- og forslagsrett og talerett – § 1-4.....	8
Om møteplikt, forfall og permisjoner – §§ 1-5 og 6-4.....	9
Melding av saker – § 2-1.....	10
Forberedelse og møteinnkalling – § 2-3.....	11
Prosedyre for forsvarlig behandling av læresaker – § 2-4	11
Prosedyre for forsvarlig behandling av regelsaker – forslag til ny § 2-4a.....	11
Endringsforslag som strider med lov eller kirkeordningen – § 3-2	12
Komitéhøringer– §§ 5-1, 5-3, 5-4 og 5-5	12
Mindretallets rett til å begrunne sitt syn – §§ 5-6 og 6-3	14
Sakers behandlingsform – § 6-3	14
Frist for å fremme endringsforslag – § 6-4	15
Om debatten – § 7-1	15
Regler for gjennomføring av valg – § 7-6	15
Forholdet mellom uskrevne normer og Kirkemøtets forretningsorden	15
Fremlegg i plenum	17
Prøvevotering	17
Bruk av sosiale medier.....	17
Henvisninger og språklige endringer.....	18
Ikrafttredelse av forretningsordens ulike bestemmelser	18
Økonomiske og administrative konsekvenser	18

Innledning

På bakgrunn av evalueringen av Kirkemøtet i 2018, vedtok Kirkerådet i juni 2018 at «Kirkemøtets forretningsorden tas opp til revisjon» (sak KR 38/18). Kirkerådets arbeidsutvalg har i sak KR-AU 14/18 drøftet noen problemstillinger som det er aktuelt å revidere. Kirkerådet foreslås også enkelte andre endringer. Samtidig drøfter Kirkerådet noen problemstillinger i saken om forholdet mellom skrevne regler i Kirkemøtets forretningsorden og uskrevne normer som har utviklet seg til å bli sedvane.

Det legges opp til at saken blir behandlet som en sak om *endringer* i forretningsorden. Det innebærer at kun de paragrafene som foreslås endret fremmes for behandling i Kirkemøtet, i stedet for hele forretningsorden.

Saksorienteringen følger rekkefølgen til bestemmelsene i Kirkemøtets forretningsorden, slik at endringer i § 1-4 kommer først, etterfulgt av endringer i § 1-5, osv. Mot slutten av saksorienteringen drøftes noen problemstillinger knyttet til uskrevne normer for Kirkemøtets saksbehandling.

Det er krav om minst to tredjedels flertall for at Kirkemøtet skal kunne gjøre endringer i Kirkemøtets forretningsorden.

Representanter med hhv. tale- og forslagsrett og talerett – § 1-4

I dag er representantene som møter på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett eller bare talerett regulert i forretningsorden § 1-4:

§ 1-4. Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet,
- 4 representanter for Ungdommens kirkemøte,
- 1 representant for hver av de tre teologiske fakultetene, oppnevnt av fakultetet selv,
- første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd, og
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør
- Generalsekretærene i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd
- 1 representant fra kirkeavdelingen i Kulturdepartementet
- En representant fra hvert kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- 1 representant for Den norske Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
- 1 representant for Døvekirkenes felleråd.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

Representantene med tale- og forslagsrett tar del i Kirkemøtets plenums- og komitéarbeid, mens representantene med talerett bare deltar i Kirkemøtets plenum.

Kirkerådet foreslår å gjøre noen endringer. Som følge av forslaget om at Mellomkirkelig råd omdannes til et fagråd, foreslås det at leder av Mellomkirkelig råd og generalsekretæren i Mellomkirkelig råd tas ut av listen. Som følge av endringene i relasjonene mellom staten og Den norske kirke, foreslås det også å ta ut representanten fra kirkeavdelingen i Kulturdepartementet. Kirkemøtet vil etter siste ledd kunne gi talerett i enkeltsaker til andre personer enn de som er nevnt. Det kan for eksempel gjøres for en representant fra avdeling for tro, livssyn og kulturvern i Kulturdepartementet, dersom det er behov for det.

KA – Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter har tidligere søkt om å få møte med en representant med talerett på Kirkemøtet, jf. brev av 6. mai 2010. Begrunnelsen KA da trakk frem, var at:

«Kirkemøtet har ulike lovpålagte oppgaver som berører utøvelsen av fellesrådets ansvar/arbeidsgiveransvaret lokalt. Vi vil her peke på bl.a. myndigheten til å fastsette tjenesteordninger og kvalifikasjonskrav, liturgimyndighet knyttet til vigsling, planer for undervisning, diakoni og kirkemusikk osv. I tillegg har en rekke av de vedtak Kirkemøtet fatter om ulike

sider av lokalkirkens liv direkte og indirekte konsekvenser for utøvelsen av arbeidsgiveransvaret.

KA søker om talerett for å bidra til å belyse de saker som behandles. KA har opparbeidet spesialkompetanse innenfor arbeidsgiverrelaterte spørsmål, økonomiske konsekvenser, kirkelig organisering osv som vi mener det er viktig at Kirkemøtet er kjent med i debatten og beslutningsprosessen» (brev fra KA 30. april 2010).

Kirkerådet hadde en grundig vurdering av spørsmålet i sak KR 50/10, hvor det ble gjort nærmere rede for hvem som etter hvert har fått talerett og tale- og forslagsrett i Kirkemøtet, hvor det ble lagt vekt på at Kirkemøtets talerstol «primært [bør] være forbeholdt de personer som er valgt inn som medlemmer av Kirkemøtet, og en bør videreføre en restriktiv praksis mht å gi talerett til andre enn Kirkemøtets valgte medlemmer». Kirkerådet valgte på det aktuelle tidspunktet å fatte følgende vedtak:

KR-50/10 Vedtak:

1. Kirkerådet finner ut fra en helhetsvurdering ikke å kunne innvilge søknaden fra Kirkens Arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) om talerett på Kirkemøte.
2. Kirkerådet viser til den inngåtte samarbeidsavtale mellom KA og KR som bør sikre at KAs brede kompetanse blir godt nok ivaretatt i forberedelsen av saksdokumenter som skal legges fram for Kirkemøtet.

Kirkerådet mener spørsmålet nå bør vurderes på nytt av to grunner. For det første er Kirkemøtet fra 1. januar 2017 av den øverste arbeidsgivermyndigheten for rettssubjektet Den norske kirke. Det innebærer at Kirkemøtet i tillegg til å gi regelsett som øverste representative organ på vegne av hele *trossamfunnet* Den norske kirke, det vil i alminnelighet si både for rettssubjektene soknet og Den norske kirke, også fikk i oppgave å gi regler om blant annet arbeidsgiverspørsmål internt for *rettssubjektet* Den norske kirke. Kirkemøtet valgte dessuten i sak KM 10/16 å gi «KA Arbeidsgjevarorganisasjon for kyrkjelege verksemder fullmakt til å inngå og seie opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppseiing på Den norske kyrkjjas vegne når rettssubjektivitet for Den norske kyrkja foreligg». KA har som følge av dette blitt rettssubjektet Den norske kirkes arbeidsgiverorganisasjon. Ved å gi KA talerett i Kirkemøtet vil KA dessuten kunne fremføre sin argumentasjon åpent i Kirkemøtets plenum, i stedet for at den blir begrenset til uformelle samtaler i Kirkemøtets korridorer. Kirkerådet går derfor inn for at en representant fra KA gis talerett i Kirkemøtet.

Om møteplikt, forfall og permisjoner – §§ 1-5 og 6-4

Den som er valgt som medlem av et lovbestemt kirkelig organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall, jf. kirke-loven § 30 første ledd Dette er foreslått videreført i kirkeordningen § 45 første ledd. Denne regelen bygger på tilsvarende regel i kommuneloven. Møteplikten er basert på prinsippet om at er man først valgt, så har man også en plikt og en rett til å fungere i vervet.

Møteplikten er ikke absolutt, dersom det foreligger *gyldig forfall* slipper vedkommende å møte. Hva som anses som gyldig forfall vurderes med utgangspunkt i kriteriene i domstolloven § 90 andre ledd første punktum; at «sykdom eller andre hindringer gjør det umulig eller uforholdsmessig byrdefullt å møte». Kirkerådet mener det må utvises skjønn med tanke på hva som defineres som gyldig forfall, men

kriteriene bør være strenge. En for bred definisjon vil medføre uthuling av møteplikten. Eksempler på gyldig forfall kan være eksamener og obligatorisk undervisning. Ettersom tidspunktet for Kirkemøtet er fastsatt lang tid i forveien vil normalt ikke ferier regnes som gyldig forfall.

Møteplikten følger i dag av kirkeloven og vil i fremtiden være fastsatt i kirkeordningen, se utkastet til kirkeordningen § 45 første ledd. Kirkemøtets forretningsorden er derfor ikke det primære stedet for regulering av denne plikten. Det foreslås derfor kun en språklig justering i § 1-5, hvor betegnelsen *lovlig forfall* endres til *gyldig forfall*.

Behov for kortere permisjoner enn to dager har blitt innvilget av henholdsvis Kirkerådets sekretariat dersom det har blitt meldt i forkant av møtet, eller av Kirkemøtets dirigentskap dersom behovet oppstår under Kirkemøtet, jf. forretningsorden §§ 1-5 og 6-1. Dette korttidsfraværet har i enkelte tilfeller skapt frustrasjon under avviklingen av Kirkemøtet. Det har vist seg at fravær fra komitémøter i noen tilfeller hemmer progresjonen i en sak. Dersom et medlem som har fravær under et komitémøte, ved neste komitémøte tar opp igjen sider ved en sak som komiteen for øvrig har ferdig debattert, er dette ødeleggende for prosessen. Det samme gjelder dersom et medlem har fravær under første gangs behandling av en sak, men deltar aktiv i debatten under 2. gangs plenum. Det er ulike måter dette kan løses på. Et alternativ er kun å innvilge korttidsfravær på grunn av sykdom eller andre hindringer som gjør det umulig eller uforholdsmessig byrdefullt å være til stede. Alternativt kan en i tillegg også innvilge permisjon for åpningsdagen, under orienteringssaker, eventuelle foredrag og gudstjenester. Kirkerådet foreslår en innskjerping i tråd med det sistnevnte alternativet. For å tydeliggjøre dette, foreslår Kirkerådet at § 6-1 annet ledd endres til «Søknad om fravær sendes til dirigentskapet. Dirigentskapet avgjør om fraværet godkjennes».

Kirkemøtets forretningsorden §§ 1-5 og 6-1 vil etter dette lyde som følger:

§ 1-5. Møteplikt

Kirkemøtets medlemmer har møteplikt, jf. *kirkeordningen § 45 første ledd*. Dette gjelder også representanter med tale- og forslagsrett. *Gyldig forfall* meldes til Kirkerådet, som er ansvarlig for å innkalle varamedlem.

Hvis et medlem har forfall for *to* dager eller mer, innkalles i stedet varamedlem for hele møtet.

Varamedlem kan ikke innkalles for deler av møtet.

§ 6-1. Fremmøte

Kirkemøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Søknad om fravær sendes til dirigentskapet. Dirigentskapet avgjør om fraværet godkjennes.

Melding av saker – § 2-1

Etter Kirkemøtets forretningsorden § 2-1 kan regjeringen og Kirkedepartementet melde saker til behandling av Kirkemøtet. Som en følge av endringene i relasjonen mellom staten og Den norske kirke, kan det stilles spørsmål ved om det er naturlig at disse fortsatt skal være opplistet i oversikten over de instanser som har rett til å melde saker til Kirkemøtet. Samtidig innebærer forslaget til ny rammelovgivning for Den norske kirke at forslag til vesentlige endringer i bestemmelsene i kapitlet om Den norske kirke i trossamfunnsloven «skal forelegges Kirkemøtet». Kirkerådet

foreslår likevel å ta ut regjeringen og Kirkedepartementet fra listen for å forenkle bestemmelsen. Eventuelle saker som regjering eller departement forelegger Kirkemøtet vil kunne meldes til behandling gjennom Kirkerådet.

Forberedelse og møteinnkalling – § 2-3

Som følge av Kirkerådets endrede rolle fra 1. januar 2017, foreslås det noen språklige endringer i § 2-3. I den aktuelle paragrafen annet ledd heter det at saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. Etter regelens ordlyd betyr det at saksdokumenter ikke kan ettersendes. I praksis sender Kirkerådets leder vanligvis innkalling med mer enn fem ukers varsel, inkludert de fleste saksdokumenter. En del dokumenter sendes senere, men innenfor femukersfristen. Unntaksvis har det også hendt at dokumenter er ettersendt etter femukersfristen, for eksempel der et høringsdokument fra departementet har blitt oversendt Kirkerådet etter femukersfristen. Det foreslås derfor å gjøre noen mindre endringer som tar hensyn til dette:

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Kirkerådet fremmer, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet, og iverksetter Kirkemøtets beslutninger. Som Kirkemøtets utøvende organ leder Kirkerådet kirkens arbeid på nasjonalt nivå.

Kirkerådet ved leder innkaller medlemmene av Kirkemøtet senest fem uker før møtet. Saksliste skal følge med innkallingen. Saksdokumenter skal sendes til medlemmene senest fem uker før møtet. I særlige tilfeller kan saksdokumenter også ettersendes. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Kirkerådet har det praktiske ansvar for gjennomføring av møtet.

Prosedyre for forsvarlig behandling av læresaker – § 2-4

Kirkerådet har foreslått at dagens bestemmelse i Kirkemøtets forretningsorden om behandling av lære- og liturgisaker, jf. forretningsorden § 2-4, tas inn i kirkeordningen for Den norske kirke med noen mindre språklige endringer, i stedet for i Kirkemøtets forretningsorden. Under forutsetning av at Kirkemøtet tar dette inn i kirkeordningen, foreslår Kirkerådet at bestemmelsen i forretningsorden § 2-4 oppheves.

Prosedyre for forsvarlig behandling av regelsaker – forslag til ny § 2-4a

Etter gjeldende forretningsorden § 6-3 annet ledd skal saker av stor prinsipiell og praktisk betydning komme til behandling i minst to adskilte plenumssamlinger. Videre er det regulert i dagens forretningsorden § 2-4 særlige regler for behandlingen av spesielle saker av læremessig karakter. For øvrig er det Kirkemøtet selv som vedtar behandlingsform for de enkelte saker, jf. forretningsorden § 6-3.

Gjennom de senere års endringer i relasjonen mellom staten og Den norske kirke, har Kirkemøtets regelgivende myndighet blitt styrket. Lovutkastet til ny lov om tros- og livssynssamfunn legger opp til ytterligere å styrke Kirkemøtets regelgivende myndighet. Med forslaget til ny trossamfunnslov vil noen regelsett Kirkemøtet kan vedta være forskrifter i forvaltningslovens forstand. Andre regelsett Kirkemøtet kan vedta kan betegnes som kirkelige anordninger, slik som regelverk knyttet til liturgier. De regelsettene som vil være forskrifter i forvaltningslovens forstand må følge de

krav til saksbehandlingen som forvaltningsloven kapittel VII setter. Der er det blant annet krav om at organet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes og et krav om at berørte instanser, med få unntak, skal få anledning til å uttale seg om sakene gjennom en høring. Tilsvarende saksbehandlingsregler anvendes normalt også for andre regelsett.

Det har hendt at det fremsettes helt nye forslag under Kirkemøtet i saker som har vært på høring før de fremmes for Kirkemøtet. Slike forslag har hverken vært på høring og derfor heller ikke blitt nærmere utredet. Det har blant annet ført til at Kirkemøtet har vedtatt regler som har vært i strid med kirkeloven, og som derfor måtte rettes i etterkant (KM 11/11, KR 79/11 og KM 03.10/12). For å hindre dette, for å ta hensyn til høringsinstansene og for å sikre en forsvarlig saksbehandling foreslås det å legge begrensninger på Kirkemøtets adgang til å vedta forslag som ikke er utredet i regelsaker.

I noen tilfeller vil det imidlertid være regelsaker som ikke uten videre kan utsettes ett år. For eksempel ville det ha vært for sent å utsette behandlingen av kirkevalgreglene fra Kirkemøtet i 2018 til Kirkemøtet i 2019, ettersom arbeidet med valget ville begynt før reglene da kunne vedtas på Kirkemøtet. I slike saker bør det overlates til Kirkerådet å fatte vedtaket, innenfor de rammer Kirkemøtet setter.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende nye bestemmelse:

§ 2-4a. Regelsaker

Kirkemøtet skal påse at regelsaker er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Hvis Kirkemøtet ønsker å vedta et forslag som ikke er utredet i en regelsak, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Hvis det er nødvendig å treffe et vedtak i en regelsak for Kirkemøtets neste møte, fattes vedtaket av Kirkerådet innenfor de rammer Kirkemøtet setter. Vedtak som er truffet etter annet punktum, skal refereres i Kirkemøtets første møte etter at vedtaket er truffet.

Endringsforslag som strider med lov eller kirkeordningen – § 3-2

Det har forekommet at medlemmer av Kirkemøtet har fremmet endringsforslag til regler som klart strider imot bestemmelser i kirkeloven, slik at Kirkemøtet ikke har myndighet til å vedta det som er foreslått. Etter gjeldende bestemmelser har ethvert medlem samt representanter med forslagsrett mulighet til å kreve at et forslag blir tatt til votering, også der det klart strider med lovbestemmelser. Kirkerådet foreslår å endre forretningsordenen slik at dirigentskapet får rett og plikt til å avvise et forslag som klart strider imot bestemmelser i lov og i kirkeordningen.

Kirkerådet foreslår samtidig en språklig endring i samme paragraf, ved å endre begrepet vanlig flertall til alminnelig flertall. Det innebærer ingen innholdsmessig endring.

Komitéhøringer – §§ 5-1, 5-3, 5-4 og 5-5

Etter gjeldende forretningsordenen er komiteens møter lukket, men komiteen kan innkalle sakkyndige personer til sine møter (forretningsordenen § 5-4). I noen tilfeller innkaller komiteen selv sakkyndige, men i praksis er det ulike grupperinger eller berørte parter som ber om å få komme inn i komiteene for å legge frem sine

synspunkter på en sak som behandles av komiteen. I enkelte tilfeller har dette tatt så mye tid at komiteen har hatt problemer med å ferdigbehandle en sak forut for plenumsbehandlingen.

Fra 1. januar 2017 har Kirkemøtets myndighet blitt styrket, både gjennom større budsjettmyndighet og regelgivende myndighet. Forslaget til ny trossamfunnslov vil ytterligere styrke Kirkemøtets myndighet. Disse endringene gjør også at interessegrupper i større grad vil måtte orientere seg mot Kirkemøtet enn mot Stortinget. Ved å åpne for at interessegrupper får anledning til å legge frem sine synspunkter på saker som behandles av komiteen, vil beslutningene kunne få større legitimitet og man vil kunne sikre at sakene er best mulig belyst.

Kirkerådet foreslår en ny ordning for hvordan Kirkemøtets komitéhøringer kan organiseres etter forbilde fra Stortingets komitéhøringer. Det innebærer at interesserte kan søke om å få delta i høringen innen en frist i forkant av Kirkemøtets møte. Komitésekretær vil på bakgrunn av søknadene lage en anbefaling for komiteen som kort drøftes på første komitémøte.

Etter gjeldende forretningsorden § 5-1 arbeider komiteene kun mens Kirkemøtet er samlet. I enkelte sammenhenger kan en komité ha et behov for å avholde noe flere komitémøter enn det de andre komiteene i Kirkemøtet vil ha behov for. Enkelte år vil Kirkemøtet for eksempel behandle større økonomisaker hvor sakene både er komplekse og har spørsmål det knytter seg mange interesser til. I slike tilfeller kan det være nyttig at den aktuelle komiteen møter en dag tidligere, slik at den får tid til å gjennomføre en høring og drøftet saken grundig. Tilsvarende kan nok kirkeordningskomiteen i enkelte tilfeller ha behov for å møtes en dag ekstra i forkant av Kirkemøtet. Kirkerådet foreslår å åpne for dette, for å skape en større fleksibilitet og et handlingsrom for komiteer som behandler større saker. Det bør imidlertid være en viss terskel for å innkalle komiteen til møte en dag i forvei. Kirkerådet foreslår derfor å presisere at det kun kan skje i særlige tilfeller og i samråd med Kirkerådet.

En slik ordning forutsetter imidlertid at det er valgt en komitéleder som kan innkalle og lede komiteen, også før Kirkemøtet som helhet har trådt sammen. Kirkerådet foreslår derfor at Kirkemøtet velger komitélederen for en periode på to år, i stedet for årlig. Det første året i perioden vil det ikke være valgt noen komité eller noen komitéleder. Det gjør at det ikke vil være mulig å gjennomføre et slikt møte det første året. Det tredje året i Kirkemøtets valgperiode, hvor det skal velges en komitéleder for de to siste årene, vil avtroppende komitéleder fungere frem til ny leder er valgt, slik at komiteen kan møtes tidligere.

Kirkerådet foreslår følgende bestemmelser:

§ 5-1. Fordeling i komiteer

Kirkemøtets medlemmer og andre med tale- og forslagsrett, fordeles for hele valgperioden på faste komiteer innenfor de saksområder som møtet skal arbeide med. Kirkerådet fastsetter komiteenes saksområde.

Andre komiteer oppnevnes etter behov. Komiteene arbeider mens Kirkemøtet er samlet, *hvis ikke annet følger av Kirkemøtets forretningsorden.*

§ 5-3. Komitéledelse

Kirkemøtet velger leder i de enkelte komiteer *for en periode på to år.* Lederen innkaller til komitémøtene. Komiteene velger selv nestleder *for*

tilsvarende periode. Komiteene velger også saksordførere til de enkelte saker. Kirkemøtet skal gjøres kjent med valgresultatet.

§ 5-4. Arbeidsform

Komiteens møter er lukket.

Komiteen velger selv arbeidsform. Komiteen kan innhente uttalelser. Kirkerådet sørger for sekretærhjelp til komiteene.

Komiteens leder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til å avholde møte én dag før Kirkemøtets åpning.

§ 5-5. Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige redegjørelser fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen.

En person som ønsker å delta i en høring må sende en søknad til Kirkerådet innen den frist Kirkerådet setter. Komiteen avgjør selv om søknaden skal godkjennes.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en høring.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer.

Nåværende § 5-5 blir ny § 5-6 osv.

Mindretallets rett til å begrunne sitt syn – §§ 5-6 og 6-3

I gjeldende forretningsorden § 6-3 siste ledd siste punktum er følgende fastsatt: «I saker hvor komiteen er delt, kan en representant for mindretallet presentere mindretallets begrunnelse og alternative forslag. Taletid gis av dirigenten». I praksis har mindretallets syn som regel blitt presentert i innstillingen. I slike tilfeller vil det være naturlig at saksordføreren eller annen representant for komiteen gjør rede for begge syn i forbindelse med fremlegget av innstillingen, og at representanter for mindretallet tegner seg til innlegg på ordinær måte for å utdype sitt synspunkt i debatten.

Kirkerådet foreslår at § 6-3 siste ledd siste punktum, slik det er gjengitt ovenfor, oppheves og erstattes av en ny setning i nåværende § 5-5 om innstillingen: «I saker hvor komiteen er delt, har mindretallet rett til å ta inn sin begrunnelse og alternative forslag som en del av innstillingen».

Sakers behandlingsform – § 6-3

Etter forretningsorden § 6-3 skal saker av stor og prinsipiell betydning komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger. Kirkerådet mener denne bestemmelsen bør vurderes. En del saker av stor og prinsipiell betydning vil være såpass gjennomarbeidede innen de når frem til Kirkemøtet, at det ikke er gitt at det er nødvendig at disse sakene trenger å bli behandlet i minst to atskilte plenumssamlinger. Samtidig er det viktig å sørge for at Kirkemøtet får behandlet slike saker på en forsvarlig måte. Kirkerådet anbefaler at bestemmelsen i noen grad myknes opp, ved å fastsette at saker av stor og prinsipiell betydning *normalt* skal komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger.

Frist for å fremme endringsforslag – § 6-4

Det har utviklet seg en uformell sedvane om at nye forslag ikke skal fremsettes ved andre gangs behandling. Dette er noe dirigentskapet orienterer om under møtets begynnelse. Hensikten med denne praksisen er å sikre en forsvarlig saksbehandling, slik at konsekvenser av forslagene som fremmes kan bli vurdert av komiteen.

Kirkerådet foreslår å regelfeste dette. Samtidig er det nødvendig å sikre noen unntak fra hovedregelen. Det har for eksempel hendt at den første plenumsbehandlingen overbeviser et flertall i komiteen til å snu opp ned på innstillingen, slik at komiteen endrer sitt forslag sammenlignet med forslaget som forelå i første plenum. Dersom komiteen gjør endringer mellom første og andre plenumsbehandling, bør det derfor være åpning for at Kirkemøtets medlemmer kan komme med endringsforslag, som kun er knyttet til dette.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende bestemmelse:

§ 6-4. Endringsforslag

Forslag som et medlem ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn.

Endringsforslag skal fremmes i første plenumsbehandling, normalt i starten av debatten. Endringsforslag kan ikke fremmes i senere plenumsbehandlinger, med mindre det berører et punkt i komiteens forslag til vedtak som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.

Om debatten – § 7-1

I gjeldende forretningsorden § 7-1 er hovedregelen at man tegner seg til innlegg og replikk ved å vise henholdsvis navnelapp og navnelapp og to fingre. Som en unntaksregel er det imidlertid åpnet for at dirigentskapet kan bestemme at dette skal fravikes ved bruk av elektronisk møtesystem. Etter innføringen av elektronisk møtesystem har det i praksis heller blitt hovedregelen at man tegner seg til innlegg og replikk ved bruk av dette systemet. Kirkerådet foreslår derfor å snu bestemmelsen slik at hovedregelen er benyttelse av elektronisk møtesystem og unntaket er at man benytter navnelapp. Se forslag til § 7-1 første ledd.

Regler for gjennomføring av valg – § 7-6

I gjeldende forretningsorden er det tatt inn en parentes med følgende ordlyd: «For valg av Kirkeråd, se egne regler.» I henhold til god regelteknikk blir parenteser i regler først og fremst benyttet for å forklare et bransjeuttrykk eller en forkortelse, ikke for å slå fast at det gjelder egne særregler som gjør at hovedregelen ikke kommer til anvendelse. For å tydeliggjøre at det gjelder egne regler for valget av Kirkerådet, foreslår Kirkerådet noen mindre språklige endringer i § 7-6. Samtidig foreslår Kirkerådet å erstatte begrepet *stemmeoppgjøret* i samme paragraf med det mer vanlige begrepet *valgoppgjøret*.

Forholdet mellom uskrevne normer og Kirkemøtets forretningsorden

Saksbehandlingen i Kirkemøtet gjennomføres først og fremst på grunnlag av Kirkemøtets forretningsorden. Ved siden av forretningsorden har det utviklet seg en

«sedvane» med noen nærmere uskrevne normer som utfyller forretningsordenen med blant annet føringer for hvordan Kirkemøtets medlemmer skal opptre. Ettersom det ikke står noe om dette i Kirkemøtets forretningsorden, kan det oppleves som vanskelig for nye medlemmer i Kirkemøtet å forstå de uformelle spillereglene som har utviklet seg.

Kirkerådet foreslår å avvikle enkelte av de uformelle normene som har utviklet seg. Dersom det er behov for å videreføre sedvanen, bør det gjøres i form av å ta det inn som bestemmelser i Kirkemøtets forretningsorden. På den måten vil spillereglene for Kirkemøtets gjennomføring være gjennomsiktede i den forstand at ethvert medlem kan sette seg inn i dem gjennom å lese Kirkemøtet forretningsordenen.

Komitémedlemmenes rolle i plenum er et konkret eksempel på en slik uformell spilleregel. Det har utviklet seg en forståelse av at komitémedlemmer ikke skal være særlig aktiv i debatten om egen sak, med henvisning til at komitémedlemmene får anledning til å påvirke saken gjennom arbeidet i komiteen. Prinsippet har blitt praktisert forskjellig, i betydningen at selv om de fleste har fulgt det, er det ikke alle som har gjort det. Fordi det ikke er nedfelt skriftlig noe sted, kan dirigentskapet heller ikke «slå ned» på slike brudd på de uformelle spillereglene. Kirkemøtets organisering og arbeidsform ble i sin tid utviklet etter modell fra Stortinget, men i Stortinget er det medlemmene av komiteen som er de som diskuterer sakene i plenum. Det er grunn til å tro at de som har behandlet en sak i komité også har best oversikt over saken, og dermed kan belyse den godt i plenum. Kirkerådet mener derfor det ikke bør legges uformelle skranker på komitémedlemmenes deltakelse i plenumsbehandling av saker de har drøftet i egen komité.

Et annet eksempel er kirkerådsmedlemmenes rolle i Kirkemøtet. Det har vært ulike oppfatninger om hvor aktive Kirkerådets medlemmer bør være i debatten, noe som har ført til at de ofte har vært noe tilbakeholdne i debattene. Kirkerådet er ansvarlig for å fremme, forberede og tilrettelegge saker som behandles av Kirkemøtet. Det følger av dette at dets medlemmer også er ansvarlige for de synspunktene og forslagene til vedtak som fremkommer i saksdokumentene. En kan forvente at kirkerådsmedlemmene gjennom forberedelsene av sakene har satt seg godt inn i dem. Dersom de er tilbakeholdne i debatten, risikerer man at verdifull kompetanse og saksinnsikt ikke kommer tilstrekkelig frem. Kirkerådet har som Kirkemøtets utøvende organ også en viktig lederrolle også i Kirkemøtet. Det tilsier at kirkerådsmedlemmene bør kunne delta aktivt i debattene på Kirkemøtet.

Videre har det vært sedvane at kirkerådsmedlemmene ikke foreslås som komitéledere eller saksordførere på Kirkemøtet. Det henger sammen med at Kirkerådet fremmer sakene for Kirkemøtet, og en tanke om maktfordeling mellom det øverste organet og det utøvende organet har talt mot at kirkerådsmedlemmene også påtar seg lederoppgaver i det øverste organet. Samtidig har denne restriktive holdningen medført at verdifull kompetanse ikke er blitt benyttet til for eksempel oppgaven som komitéleder. Det at kirkerådsmedlemmene er godt orientert om sakene, kunne også talt for at de ble satt opp som saksordførere. Kirkerådet legger til grunn at det ikke vil være aktuelt å ta inn bestemmelser om dette, men at det vil være opp til Kirkerådet når det foreslår komitéledere fra år til år å vurdere dette spørsmålet.

Fremlegg i plenum

I Kirkemøtets forretningsorden § 5-3 er det fastsatt at innstillingen fra komiteene fremlegges i plenum av saksordfører eller et annet medlem av komiteen. Innstillingen skal foreligge minst en time før sesjonen begynner. I praksis har man erfart at ikke alle komitéinnstillinger har foreligget en time før sesjonen, noe som må innskjerpes.

I praksis leser saksordfører ved første gangs behandling hele komitéinnstillingen samt forslag til vedtak. Ved andre gangs behandling er det kun endringene i forhold til første innstilling som blir lest. I større regelverk har det blitt praktisert at kun forslag til endringer i forhold til det som er sendt ut fra Kirkerådet er blitt lest opp. Denne opplesingen kan til dels ta mye tid, samtidig har det blitt erfart at forsøk på «fritt» å redegjøre for komiteens synspunkter kan ta vel så mye tid.

Kirkerådet legger opp til en ny praksis hvor det kun forventes at saksordfører gir en kortfattet oppsummering av komiteens synspunkter på to til tre setninger og kun leser forslag til vedtak. Dette forutsetter at tidsfristene overholdes. Dette er etter Kirkerådets oppfatning ikke aktuelt å regulere i forretningsorden.

Prøvevotering

Prøvevotering brukes for å sondere stemningen og/eller for å få markert medlemmenes primære standpunkter. Prøvevoteringer avholdes gjerne umiddelbart før selve voteringen. Under kirkemøter har komiteene ofte ønsket prøvevotering under første plenumsbehandling for å få en oversikt over hvor Kirkemøtets flertall er i en bestemt sak, for å arbeide ut fra dette frem til andre gangs plenumsbehandling. Det har imidlertid skjedd at resultatet av prøveavstemningen har blitt brukt til å «snu stemningen» i Kirkemøtet. I evalueringen av Kirkemøtet i 2018, ble dette vurdert som uheldig, og det er fremmet ønske om å legge sperrer for denne måten å bruke prøvevotering på.

En prøvevotering er ikke bindende, og det er vanskelig å se at det vil være tjenlig å regelfeste forbud mot prøvevotering. Kirkerådet foreslår ingen endringer knyttet til prøvevotering.

Bruk av sosiale medier

I løpet av det siste tiåret har møtekulturen i Kirkemøtet endret seg som følge av den digitale utviklingen.

I evalueringen av Kirkemøtet i 2018 kom det frem at flere så det som utidig at Facebook blir benyttet under plenumsforhandlingene, noe som oppleves som et «møte under møtet», hvor deler av debatten skjer i det skjulte. Tilbakemeldingene gikk på at dette virker forstyrrende, og er uheldig for dynamikken i møtet.

Samtidig har det de siste kirkemøteperiodene skjedd en utvikling i retning av mer og mer organiserte grupperinger. Det kan medføre at det blir et større behov for å samrå seg under et møte. I stedet for elektroniske sidedebatter mens plenumsforhandlingene pågår, foreslår Kirkerådet at det heller legges til rette for at medlemmene kan be om en pause i forhandlingene, slik at medlemmene av ulike grupperinger får anledning til å samrå seg.

Kirkerådet kan ikke se at det vil være naturlig å ta inn bestemmelser om dette i Kirkemøtets forretningsorden, men legger til grunn at dirigentskapet bør tilrettelegge for dette. Det kan eventuelt utvikles noen nærmere retningslinjer for bruk av sosiale medier under møtet.

Henvisninger og språklige endringer

Som følge av at kirkeloven forventes å være opphevet før Kirkemøtet i 2020, foreslår Kirkerådet å endre henvisningene til kirkeloven til tilsvarende bestemmelser i kirkeordningen. Dette gjelder endringer i §§ 1-1, 1-5 første ledd første punktum, § 7-4 og § 8-1.

Kirkerådet foreslår også å følge Språkrådets anbefaling om å skrive små tall fra *en* til *tolv* med bokstaver, mens store tall fra 13 av, skrives med siffer.

Ikrafttredelse av forretningsordens ulike bestemmelser

Noen av endringsforslagene forutsetter at den nye kirkeordningen og trossamfunnsloven har trådt i kraft. Kirkerådet foreslår derfor en delt ikraftsetting av vedtaket, slik at disse bestemmelsene først trer i kraft fra det tidspunktet kirkeordningen og trossamfunnsloven trer i kraft.

Resten av bestemmelsene foreslås det at skal tre i kraft straks.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å gi en representant fra KA talerett på Kirkemøtet medfører noen ekstra kostnader for dekkingen av utgifter for denne personen, da det har vært praksis for at Kirkemøtet dekker utgiftene til de som møter med talerett.

Forslaget om å åpne for at enkelte komiteer vil kunne møtes en ekstra dag i forbindelse med Kirkemøtet vil medføre økte utgifter til reservering av møterom, kost og losji og tapt arbeidsfortjeneste for de berørte medlemmene.

Dersom Kirkemøtet skulle gå inn for en ordning med spørsmål og svar, vil det medføre noe større arbeidspress på de berørte organene og deres sekretariat.